

Chefsjustitieombudsmannen
Elisabeth Rynning

Inspektion av Kriminalvården, anstalten Hall (säkerhetsenheten) den 26 augusti 2019

Inledning

Den 26 augusti 2019 genomförde byråchefen Jörgen Buhre tillsammans med föredragandena Madeleine Arpegård och Agnes Morin (protokollförare) på uppdrag av chefsJO Elisabeth Rynning en inspektion av Kriminalvården, anstalten Hall (säkerhetsenheten).

Bakgrund

Kriminalvården har under ett antal år använt vissa av platserna på myndighetens säkerhetsenheter till att placera intagna med skyddsbehov, dvs. intagna som inte omfattas av bestämmelserna om säkerhetsplacering i 2 kap. 4 § fängelselagen (2010:610).

I ett beslut den 23 maj 2016 uttalade dåvarande chefsJO Elisabet Fura kritik mot Kriminalvården för att vissa av platserna på anstalten Saltviks säkerhetsenhet använts till att placera intagna med skyddsbehov (JO 2016/17 s. 174). JO har därefter fortsatt att följa Kriminalvårdens användning av säkerhetsenheterna, bl.a. vid en inspektion av anstalten Saltvik i november 2017. Vid den inspektionen framkom att Kriminalvården hade vidtagit vissa åtgärder för att förändra situationen för intagna som var skyddsplacerade i anstaltens säkerhetsenhet.

Efter en uppföljande inspektion av anstalten Saltvik i augusti 2018 beslutade chefsJO Elisabeth Rynning med anledning av de iakttagelser som gjorts att i ett initiativärende utreda förutsättningarna för att placera andra grupper av intagna, än de med beslut om säkerhetsplacering, på myndighetens säkerhetsenheter (JO:s ärende dnr 1950-2019).

Kriminalvården inrättade den 1 maj 2019 även sex skyddsplatser på anstalten Halls säkerhetsenhet.

Syftet med inspektionen

Inspektionen av anstalten Hall genomfördes som ett led i utredningen av initiativärendet dnr 1950-2019 och begränsades till att främst följa upp beslutet att inrätta skyddsplatser på anstaltens säkerhetsenhet.

JO genomförde en större inspektion av anstalten Hall den 24–26 april 2018. Protokollet från den inspektionen finns tillgängligt på JO:s webbplats (JO:s ärende dnr 2416-2018).

Inspektionens genomförande

Inspektionen inleddes med att chefsJO:s medarbetare togs emot av kriminalvårdschefen AA, kriminalvårdsinspektörerna BB och CC samt kriminalvårdsjuristen DD. Jörgen Buhre redogjorde kortfattat för JO:s verksamhet och syftet med inspektionen. AA och hans medarbetare gav en inledande presentation av anstaltens arbete med skyddsplacerade på anstaltens säkerhetsenhet.

ChefsJO:s medarbetare genomförde därefter samtal med de nio intagna på säkerhetsenheten (skyddsplacerade och säkerhetsplacerade) som hade anmält intresse för det.

Inspektionen avslutades med en genomgång där chefsJO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser. Vid redogörelsen deltog samma personer som närvarade vid den inledande genomgången.

De som närvarade vid genomgångarna anges i bilaga 1.

Iakttagelser under inspektionen

Allmänt om organisation m.m.

Anstalten Hall har en av landets tre säkerhetsenheter med 24 platser. För närvarande används tolv av dessa platser som säkerhetsplatser, sex platser som skyddsplatser och sex platser som häktesplatser. Under JO:s besök hade avdelningen med skyddsplatser tre intagna och de två avdelningarna med säkerhetsplatser tre respektive två intagna. Därutöver var två säkerhetsintagna placerade i avskildhet.

Under den inledande genomgången anförde anstaltsledningen bl.a. följande:

Anstalten har historiskt sett inte hanterat intagna med skyddsbehov på säkerhetsenheten utan sådana skyddsplatser har tidigare bara funnits i anstalten Saltvik. Anstalten har efter den 1 maj 2019 försökt att anpassa sin verksamhet så att skyddsavdelningen ska bli så lik en normalavdelning som möjligt, men placerad på säkerhetsenheten. För dessa intagna har anstalten infört vissa lättnader, de har t.ex. möjlighet att besöka anstaltens sporthall och bibliotek. En av de intagna har vidare möjlighet att besöka en musikstudio en gång per vecka. Det finns tyvärr inte möjlighet för de skyddsintagna att använda någon annan promenadgård i anstalten eftersom dessa promenadgårdars läge gör att de

intagna riskerar att exponeras för andra intagna och personal om de skulle vistas där.

Promenadtider, besök och telefoni, innehavsfrågor m.m. hanteras på samma sätt som på normalavdelningarna, dvs. som huvudregel gäller oavlyssnade samtal, obevakade besök på anstaltens vanliga besöksavdelning och ingen granskning av försändelser. Avdelningen kameraövervakas dock på samma sätt som de andra avdelningarna i säkerhetsenheten.

För närvarande råder brist på sysselsättning i hela anstalten och intagna i säkerhetsenheten kan därför inte sysselsätta sig med någon produktion. De erbjuds dock visst arbete med keramik några timmar i veckan. De intagna på säkerhetsenheten kan vidare delta i studier och programverksamhet om det bedöms aktuellt. Alla avdelningar i säkerhetsenheten har självförvaltning.

Synpunkter från intagna på skyddsplats

Samtliga tre intagna på skyddsplats var tidigare placerade i anstalten Saltviks säkerhetsenhet och kom till anstalten Hall under maj månad 2019.

De intagna uppgav att de upplever att personalen på Hall har en hårdare attityd och ett mer byråkratiskt förhållningssätt rörande t.ex. innehavsfrågor, sysselsättning och telefoni. De uppgav även att de får mindre tid med personal på Hall än på Saltvik och att de känner sig mer isolerade nu. De framförde alla tre klagomål över brist på sysselsättning på avdelningen. De två intagna som deltog i självförvaltning var dock nöjda med det.

Två av de intagna ifrågasatte att deras promenadtid ändrades från dag till dag och att de fick veta promenadtiderna för dagen först samma morgon. En intagen uppgav att det hände att promenaden avbröts om det gick ett larm och att de ofta inte kompensades för den förlorade tiden. De intagna uppgav vidare att de önskade få besöka en annan promenadgård i anstalten för att få mer solljus och se lite växtlighet. De framhöll vidare att besöken i anstaltens bollhall var den enda lättningen som de har i jämförelse med de intagna som är säkerhets-placerade.

En av de intagna ifrågasatte att dörren till avdelningens studierum var låst under stora delar av dagen. En annan intagen uppgav att han hade fått avbryta sina studier bl.a. på grund av att anstalten inte tillhandahöll lexikon och att datorerna på avdelningen inte var anslutna till Kriminalvårdens interna nätverk, InIT. En annan intagen klagade över att han inte fick tillgång till dokument som han hade sparat elektroniskt i anstalten Saltvik. Två intagna var missnöjda med att besöken i bollhall, bastu och bibliotek ofta förlades till tidig morgon samt att tiden för dessa besök var alldeles för kort.

En intagen uppgav att han ansökt om att få inneha personliga saker men fick avslag hela tiden, t.ex. rörande en spelkonsol från 90-talet på grund av att den kunde manipuleras och lagra information. Han visade dock upp ett beslut från

anstalten Saltvik där det framkom att personal där hade kontrollerat att detta inte var möjligt med den aktuella konsolen. Från två av de intagna framkom uppgifter om att saker, bl.a. smycken och dokumentation, hade försvunnit från förrådet i samband med ankomsten till anstalten.

En annan intagen uppgav att han var mycket ljudkänslig och att personalen vägrade sätta ljuddämpande stift under stolarna i studierummet. En annan intagen klagade över att post adresserad i hans riktiga namn hade skickats i retur från anstalten. Det rörde sig bl.a. om viktiga handlingar från anhöriga bosatta utomlands som behövdes i ett ärende om telefontillstånd. *(Den intagne har tidigare gett in en anmälan om saken till JO, vilken handläggs i ärende dnr 5530-2019.)*

Två av de intagna uppgav vidare att personalen särbehandlade vissa intagna, bl.a. vad gäller innehavsfrågor.

Synpunkter från intagna på säkerhetsplats

De intagna på säkerhetsplats hade varit placerade i anstaltens säkerhetsenhet under olika lång tid. Flera av dem ifrågasatte sin placering där och uppgav att placeringen var ett extra straff utöver det utdömda fängelsestraffet. De var vidare frustrerade över att de på grund av sekretess inte hade fått ta del av Kriminalvårdens skäl till placeringen och att de själva inte kan göra något för att påverka den.

Samtliga intagna på säkerhetsplats uppgav att det finns både bra och dåliga medlemmar i personalen och att bemötandet av dem varierar beroende på vem de har kontakt med. Flera intagna uppgav att många i personalen har ett onödigt byråkratiskt förhållningssätt och att de intagna kan få ”absurda” rapporter för ingenting. En intagen uppgav även att det var svårt att få tillstånd att inneha personliga saker.

Flera intagna klagade över att kontrollåtgärderna på enheten var onödigt hårda, särskilt när det gäller kontakter med anhöriga. En intagen uppgav att han inte har fått träffa sina barn under tre–fyra år och att han bara får ta emot besök från en väldigt begränsad grupp anhöriga. Flera andra intagna uppgav att deras besök alltid sker i ett rum med glasruta och att de inte hade fått krama sina anhöriga på flera år.

Flera intagna framförde klagomål över bristen på sysselsättning och önskade mer att göra, såväl arbete eller studier som fritidsaktiviteter. De ville även ha en mer enhetlig struktur på dagarna. De intagna som deltog i självförvaltning var dock nöjda med det.

Flera intagna uttryckte en önskan om att sitta tillsammans med flera andra intagna. En intagen uppgav att han hade suttit helt isolerad i princip under flera år och tyckte att det var väldigt jobbigt att vara ensam. Han var frustrerad över att han inte fick gå tillbaka till gemenskap trots att han hade skött sig under

en lång tid. Han uppgav vidare att han normalt spenderar 23 timmar per dag i sitt rum men att han under den senaste tiden hade fått gå ut på promenadgården en ytterligare timma per dag.

Flera intagna uttryckte önskemål om att personal från huvudkontoret och kriminalvårdschefen skulle besöka säkerhetsenheten och prata med de intagna.

Efter inspektionen begärde JO in och granskade vissa handlingar rörande den intagne som uppgav att han inte hade fått träffa sina barn under lång tid. Det som kom fram föranledde inte någon ytterligare åtgärd från JO:s sida.

Avslutande genomgång

ChefsJO:s medarbetare redogjorde för en del av de synpunkter som hade kommit fram i samtalen med de intagna och anstalten bemötte uppgifterna enligt följande:

Promenadtiden för intagna på skyddsplats (en halvtimme på förmiddagen och en halvtimme på eftermiddagen) överensstämmer med rutinerna för anstaltens normalavdelningar. Det går inte att ha intagna från två närliggande avdelningar på säkerhetsenheten ute samtidigt eftersom promenadgårdarnas placering möjliggör kommunikation mellan dem. Anledningen till att promenadtiderna ändras varje dag är att de intagna på säkerhetsplats inte kan ha fasta tider för sina promenader av säkerhetsskäl. Det är även av rättviseskäl eftersom vissa promenadtider är mer populära än andra. När det gäller intagna på skyddsplats finns i och för sig inga säkerhetsmässiga hinder mot att ha fasta promenadtider.

Det har varit tillfällen när ett utlöst larm har medfört att promenaden för de intagna måste avbrytas i förtid. Så långt det är möjligt försöker personalen att kompensera för den förlorade tiden när situationen har lugnat ned sig men ibland tar det lång tid och resurserna räcker inte till.

Att dörren till studierummet på avdelningen med skyddsplatser låses under delar av dagen beror på att anstalten vill skapa en slags normal rutin även för dessa intagna. När det gäller ljudet från stolarna så har anstalten åtgärdat de stolar som finns ute på avdelningen, dock inte de i studierummet.

Efter att de skyddsintagna placerades i anstaltens säkerhetsenhet hände det inledningsvis att försändelser adresserade i deras riktiga namn skickades i retur. Anledningen var att den personal som hanterade posten i anstalten inte kunde hitta någon intagen med det aktuella namnet på deras listor. Det är givetvis olyckligt. Placeringen av intagna med skyddsbehov i anstalten har medfört en del frågor som personalen inte var förberedd på, eller van att hantera. Numera är den personal som hanterar posten informerad om situationen och det finns en särskild lista över dessa intagna som kan kontrolleras vid behov.

När det gäller intagna som har suttit avskilda under lång tid är det ofta svåra frågor att hantera och hänsyn måste tas till såväl den intagnes som andra

intagnas och personalens säkerhet vid placering. Under sommaren har anstalten försökt att ytterligare bryta deras isolering genom att använda en av säkerhetsenhetens avdelningar, som då stod tom, för isoleringsbrytande åtgärder.

Vid protokollet

Agnes Morin

Justeras 2019-10-04

Jörgen Buhre

Jag har tagit del av protokollet, och kommer att inom ramen för initiativärendet om placering av andra grupper av intagna, än de med beslut om säkerhetsplacering, på Kriminalvårdens säkerhetsenheter att återkomma till de iakttagelser som gjorts vid inspektionen.

Protokollet föranleder för närvarande inte några andra uttalanden från min sida.

2019-11-19

Elisabeth Rynning